

УДК 711.57

Ю.В. Войтович,
Київський національний університет будівництва і архітектури**ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ МЕРЕЖІ
СЕРЕДНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

В статті розглянуто особливості зарубіжного досвіду організації мережі середніх навчальних закладів. Виділено дві основні системи організації середньої освіти.

Прийняття Закону України “Про вищу освіту” – остаточно затвердило включення України в Болонський процес та її перехід на Європейську модель вищої освіти.

Зрозуміло, що підґрунтя для отримання вищої освіти закладається в загальноосвітній школі, яка теж має бути реформована, що і відбувається в останні роки. Проте, успішна реалізація структурного реформування загальноосвітньої школи (варіативність початкових і середніх навчальних закладів, їх типологія, періоди навчання, методики та інше) не можлива без внесення змін в територіально-просторову організацію мережі закладів середньої освіти, яка була сформована в радянський період. З цієї точки зору цікавим, на наш погляд, є ознайомлення з відповідним закордонним практичним розміщенням середніх навчальних закладів.

Можна виділити дві основні системи організації середньої освіти – європейську та американську.

Європейська система середньої освіти суттєво відрізняється від пострадянської. Перш за все вона є двохступеневою і включає в себе початкову школу (Primary school) і середню школу (Secondary School) (див. рис. 1).

У початковій школі навчання починається у віці 5 років, так як часто до її складу входить школа для малюків (Pre-preparatory school) і власне початкова школа (Primary school). Проте іноді спочатку діти відвідують дворічні школи для малюків (Pre-preparatory school), а з 7 до 11 років – початкові школи (Primary school). Крім того, в деяких областях існують окремі початкові школи – від 5 до 7–8 років і від 7 до 11–12 років. Триває початкова освіта 6 років [3].

Кількість Primary school набагато більша, ніж середніх шкіл, оскільки вони порівняно невеликі за чисельністю – 200–300 учнів і є майже в кожному житловому мікрорайоні [4].

У віці 11–12 років діти переходять до середньої школи (Secondary school), кількість яких набагато менша, ніж початкових, тому що вони за чисельністю

набагато більші – 700–1000 учнів і мають відповідно більшу територію [4]. Навчання в середніх школах триває 5 років.

Після закінчення середньої школи учні отримують загальне свідоцтво про середню освіту (General Certificate of Secondary Education). На цьому етапі закінчується обов'язкова освіта і учні мають можливість працевлаштування.

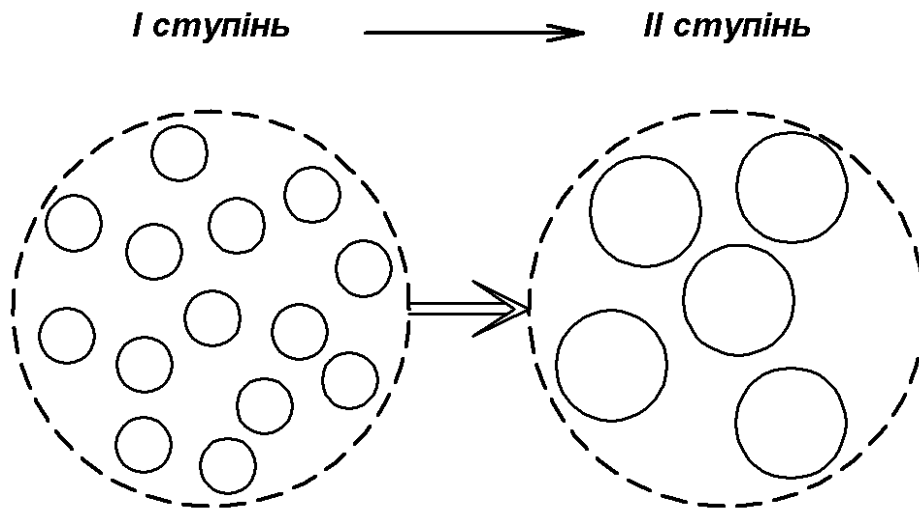

Рис. 1. Територіальна організація розміщення закладів середньої освіти в Європі

У середніх школах програма навчання розрахована до 18 років. Проте вся освіта після 16 років називається “подальшою освітою” (Further education), яка включає в себе підготовку до університету, що триває 2 роки [3].

Крім того, європейська державна школа обслуговує лише ту територію, за якою вона закріплена, тобто це є основною умовою прийняття на навчання до школи дітей. Тому дуже часто для того, щоб потрапити у ту чи іншу школу потрібно переселятися саме в той район, який обслуговує саме ця школа.

Американська система освіти за своєю структурою принципово відрізняється і від нашої, і від європейської в цілому.

Система шкільної освіти США є трьохступеневою і включає в себе початкову школу – Elementary school, середню (молодшу) – Middle school і старшу (вищу) – High school. Іноді середня і старша об'єднуються під загальною назвою High school, але все одно поділяються на два ступені – 6,7 і 8 класи – це Junior (молодша), а 9–12 класи – Senior (старша) High school, з окремо розташованими будівлями (див. рис. 2).

У початкових школах – Elementary school – навчаються з шести років, з 1 по 5 класи. Є ще підготовчий, або нульовий клас, який називають preschool. Він може бути як у школі, так і в дитячому садку [5].

В деяких штатах (так як кожен штат визначає свою структуру навчання, оскільки у США немає єдиної загальнодержавної системи освіти) початковий рівень освіти включає з 1 по 8 класи (учні у віці від 6 до 14 років) [6].

Кількість Elementary school набагато більша, ніж шкіл інших ступенів, тому що вони порівняно невеликі за чисельністю – 400–600 учнів і є майже в кожному житловому мікрорайоні (комюніті, нейборхуді).

У середніх (Middle School) школах вчать 3–4 роки, з 6 по 8 клас. У цю школу приходять діти 11–12 років, випускники початкових шкіл.

У деяких штатах початкові і середні школи об'єднані в Первинні (Primary School).

Третій ступінь навчання – “старша школа” (High school) включає 9–12 класи, скоріше нагадує коледж, ніж звичайну нашу школу. Це дуже великі школи, іноді з чисельністю понад 3000 студентів, до складу яких входить комплекс будівель, величезних парковок, кількох стадіонів тощо – ціле студентське містечко.

Навчаються діти у віці від 14-ти до 18-ти років. Процес навчання розрахований на 4 роки. Підліток, що закінчив цю школу, має “середню освіту” або “освіту другого ступеня” (secondary education) [5].

Тобто у різних штатах діє одна із двох систем середнього навчання, описаних вище. Одна з них має 8-ми річне початкове навчання і 4-х річне середнє, інша – 6-ти річне початкове і двохступеневе середнє, по три роки кожне.

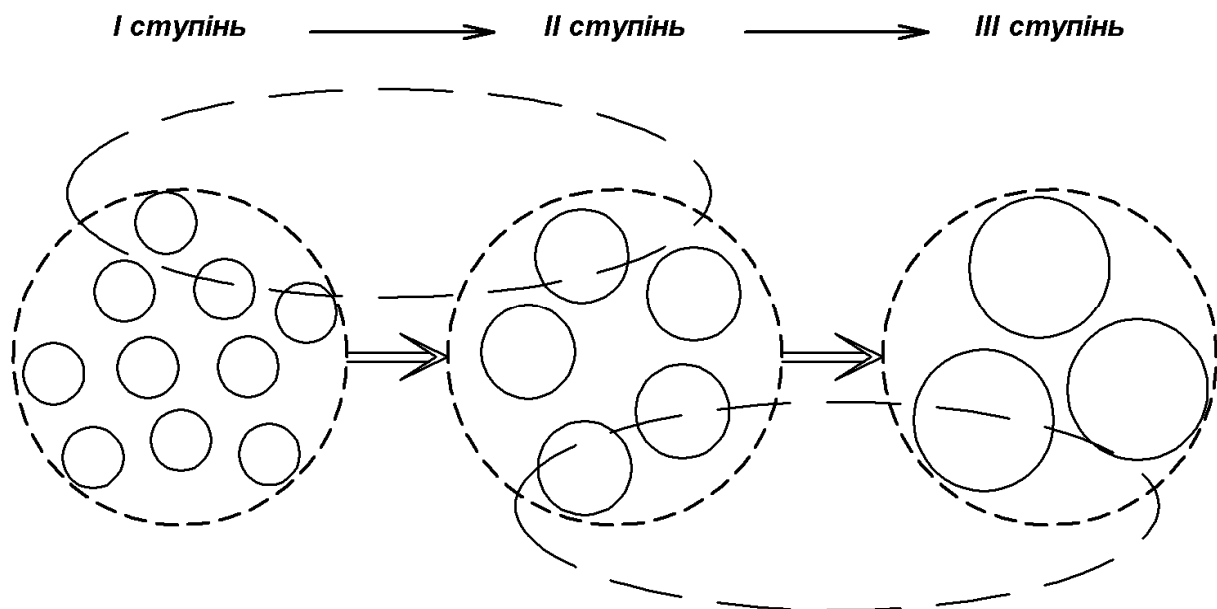

Рис. 2. Територіальна організація розміщення закладів середньої освіти в США

Крім того, на рівні штатів може бути таке розділення по класам:

- Елементарна школа, що включає з 1 по 8 класи (учні у віці від 6 до 14 років) і вища школа, яка включає класи з 9 по 12 (учні у віці від 14 до 18 років).
- Початкова школа, що включає дитячий садок і навчання до 2 класу (від 5 до 8 років); перехідна (intermediate) школа – з 3 по 6 класи (від 8 до 12 років); молодша вища школа (junior high) – з 7 по 9 класи (від 12 до 15 років) і вища школа (senior high) – з 10 по 12 класи (від 15 до 18 років). (У деяких штатах 6 клас входить до складу молодшої вищої школи.)
- Елементарна школа включає з 1 по 5 клас (від 6 до 11 років); середня школа (middle school) – з 6 по 8 класи (від 11 до 14 років) і вища школа, що включає з 9 по 12 клас (від 14 до 18 років) [6].

При цьому у всіх зарубіжних країнах поширена як мережа державних шкіл, так і – приватних. Державні школи обслуговують ту територію, за якою вони закріплені, що значно впливає на вартість житла в районі: чим вищий рейтинг школи, тим дорожче житло. Приватні школи, на відміну від державних, розміщені не рівномірно: чим вищі доходи населення в тому чи іншому районі, тим більше там зосереджено приватних шкіл.

Отже, з огляду на закордонний досвід щодо організації мережі середніх навчальних закладів слід зазначити:

1. *Присутність територіального розділення окремих ступенів навчання.*
2. *Кількість навчальних середніх закладів тим більша, чим нижчий ступінь навчання.*
3. *В деяких країнах не існує нормативів щодо радіусу обслуговування та проміжку часу (Польща, Угорщина тощо), однак у більшості країн ці норми існують (див. таблиця) [2].*

Радіуси пішохідної доступності в окремих країнах (км):

Країна	Початкова школа	Старша школа
Голландія	0,5	0,75
Швейцарія	0,6-0,8	0,8-1,0
США	0,8	1,6
Англія	0,8-1,2	0,8-1,2
Франція	1,2	1,5
Швеція	2,0	3,0

4. *Середні навчальні заклади обслуговують лише ту територію, за якою вони закріплені (за винятком приватних).*

Література

1. Закон України “Про вищу освіту” – К., 2002
2. Завуч. Управление современной школой / научно-практический журнал №4 – М., 2002
3. Інтернет-ресурс: www.ih.kiev.ua/uk/abroad-articles/uk-education-system
4. Інтернет-ресурс: www.primarylanguages.org.uk/policy_research/research_and_statistics/languages_statistics/how_many_primary_schools.aspx
5. Інтернет-ресурс: www.shkolazhizni.ru/archive/0/n-31207
6. Інтернет-ресурс: www.educationsystems.info/item1096.html

Аннотация

В статье рассмотрены особенности зарубежного опыта организации сети средних учебных заведений. Выделены две основные системы организации среднего образования.

Annotation

The peculiarities of foreign experience on organization of the network of the institutions of the general educational system have been considered in the article. Two main systems of organization of the secondary education have been determined.